Turisme La Costera

Tresors de l'interior

NATURA

LA NATURA AL TEU ABAST

Viu una experiència única a la Costera, una regió de gran riquesa mediambiental i ecològica. Paisatges de muntanya, riberes, rius i hortes on poder gaudir de vistes espectaculars i de la tranquil·litat dels paratges naturals amb bells colors i fragàncies que canvien en cada estació de l'any.

La comarca de la Costera ofereix un entorn a l'aire lliure únic on realitzar diferents tipus d'activitats i excursions en plena naturalesa. L'orografia específica permet gaudir des d'un agradable passeig per la natura fins a practicar senderisme i BTT, espeleologia o escalada. Descobreix les nostres rutes per riberes, muntanyes, barrancs, coves, esplanades, etc., paisatges diversos amb zones d'acampada, d'esbarjo i altres serveis.

EL RIU CANYOLES

El Canyoles naix al paratge del Capurutxo, a 900 m d'altura, el cim més alt de la Costera, en la Font de la Figuera i rep aportacions de més de 25 barrancs. La vall del riu corre paral·lela a la Serra Grossa (sistema prebètic) travessant tota la comarca al llarg de 40 km.

Formen un bell paisatge natural d'una gran riquesa mediambiental amb una flora i fauna típica de les zones humides, riberes i muntanya mediterrànies: canyissos, baladres, xops, oms, arboços, pins, carrasques, herbes aromàtiques (romer, pebrella, timó), barbs, carpes, madrilles, llebres, rates penades, àguiles, xoriguers, falcons, etc.

Un primer element que defineix la comarca és el riu Canyoles, que vertebra tot aquest espai, travessant la comarca sencera de sudoest a nordest. És el riu que dona continuïtat a la comarca i no de bades, ja que fins i tot, la comarca sovint rep el sobrenom de Vall del Canyoles. Amb tot, la importància actual del riu Canyoles com a curs fluvial es relativa, en alguns llocs és poc més que una rambla. Encara com, en alguns indrets al llarg del riu sempre hi ha hagut presència continuada d'aigua, creant paratges naturals de gran bellesa i plens de vida.Tradicionalment l'aigua dels Sants i Canyoles s'ha aprofitat per al reg agrícola.

Abans d'entrar a la comarca de la Ribera Alta desemboca en el riu Albaida, afluent del riu Xúquer.

LES ALCUSSES - TERRES DELS ALFORINS

Marca del territori enològic que inclou les localitats de Moixent i la Font de la Figuera, al voltant de la Vall de les Alcusses. Constitueix un paisatge de secà interior caracteritzat pel conreu històric de vinyes i oliveres. L'actual nom de Terres dels Alforins obeeix a la iniciativa de la Societat de Viticultors i Productors de Terres dels Alforins, que ha volgut recuperar aquest llegat històric per a convertir-lo en un paisatge cultural, on l'agricultura tradicional i ecològica, a partir de les varietats històriques de la viticultura, és l'eix principal per a rehabilitar costums i usances del passat amb l'ajuda de la transferència de coneixement i tecnologies contemporànies.

Emmarca un territori històric que ha practicat una agricultura mediterrània de secà des de temps immemorials en un lloc aïllat, en la part occidental de les comarques de La Costera i La Vall d'Albaida. El triangle paisatgístic entre Les Alcusses de Moixent, les zones pròximes de La Font de la Figuera i La Vall dels Alforins conformen una geomorfologia particular. Aquest territori continua mantenint un gran valor agropecuari i de riquesa mediambiental. La viticultura s'ha practicat ací des dels primers assentaments poblacionals establits en la Península Ibèrica.

Terres dels Alforins es caracteritza per la bellesa dels paisatges culturals resultants de la combinació de vinyes, oliveres, ametlers, fruiters, cultius de cereals i pinedes intercalades, amb les seues històriques masies disseminades sobre un mitjà rústic. Aquest entorn paisatgístic d'orografia suau connecta la plataforma de l'altiplà castellà amb les valls de Els Alforins i Les Alcusses, que s'estenen, respectivament, sobre els vessants meridional i septentrional de l'eix mediador de la Serra Grossa.

La Serra Grossa és l'eix major amb el Serrat de la Bastida com a talaia i referent principal. Al migdia, la Serra de l'Ombria connecta físicament Els Alforins amb La Vall de Beneixama. El Capurutxo és la fita visual més prominent i domina des de ponent tota la zona.

Cal destacar, no obstant això, el jaciment arqueològic de la Bastida de Les Alcusses com a patrimoni o capital de l'època ibèrica, declarat monument històric artístic en 1931. De fet, la primera constància documental de la pràctica de viticultura en aquesta zona la trobem en el poblat iber de la Bastida de Les Alcusses, fa dues mil quatre-cents anys. Les restes de raïm, l'instrumental empleat per a la verema o una variada vaixella per al consum del vi, són proves clares que la cultura ibera de la zona ja s'ocupava d'aquesta pràctica agrícola.

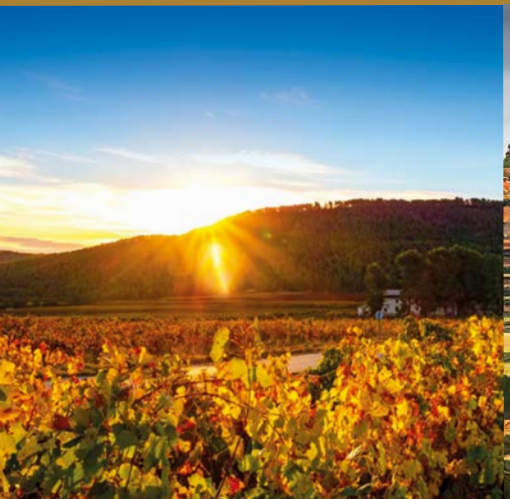

PARATGE DEL BOSQUET

A uns pocs quilòmetres al sud del nucli urbà de Moixent es troba el paratge del Bosquet. Moixent ha estat històricament terra de secà amb dificultat d'introduir la irrigació als altiplans i serres que conformen la major part del seu terme.

L'embassament es troba al centre d'una foia tancada, entre les muntanyes del Picaio, serra de la Talaia, Corvatelles i la Balarma.

L'embassament del Bosquet és un paratge natural d'excepcional interés de més de quatre hectàrees, la pressa d'este embassament històric, de maçoneria hidráulica, va ser declarada Bé d'interés Cultural (BIC) per la Conselleria de Cultura l'any 2005, amb categoría de monument, per ser un conjunt d'altíssim interés hidrològic i per la seua gran importancia, perquè és una de les poques obres d´este tipus a la Comunitat Valenciana.

Pertany al grup d'embassaments de fluctuació escassa, el seu sòl esta protegit i esta inclòs en el catàleg de zones humides de la Comunitat Valenciana.

La funció que tenia era la de retindré les aigües fluvials i de brollador, per a regar les hortes i fer treballar els molins de la vila.

Les carrasques, de gran longevitat i grandària, junt als pins, configuren les principals masses forestals dels seus voltants.

Tot un entorn natural que convida a practicar tant activitats com campestres i ecològiques.

SARAELLA I TUNEL DE SUMIDORS

Aquesta zona de Vallada forma part d'un conjunt paisatgístic espectacular i de gran bellesa. Destaca el gran contrast de colorit, gris de la calcària, roig dels algeps i verd de la vegetació. A més, aquest barranc es un centre neuràlgic des d'on iniciar distintes rutes a peu. A l'abast dels ulls tenim la Penya Àguila, les ruïnes de l'antic castell i el Penyó. Carretera amunt de les ermites s'inicia el Port del Campello que comunica amb la Vall d'Albaida i manté pendents del 12%. Aquest port s'ha convertit en el Tourmalet de les millors voltes ciclistes.

LA SARAELLA

Un fet important i poc habitual és la presència en la Saraella d'un corrent d'aigua salada, des de la surgencia de la Font de la Saraella fins a la seua desembocadura en el riu Canyoles. Aquesta elevada salinitat (40 gr/l.) es deu al fet que discorre pels materials yesíferos i a la presència d'una làmina salina d'halita abans de la surgencia.

Aigua que per descomptat no és potable, però que tradicionalment se li ha conferit certes propietats dermatològiques.

La vegetació, correspon a la típica de la zona, amb pi halepo, alguna carrasca, llentiscle, freixe de flor; arbustos típics com el romer, el bruc, l'argilaga, les jaras, la pebrella, etc.

La fauna és la típica de la regió mediterrànea, destacant algunes espècies de mamífers com la gineta, la rabosa, el senglar; ocells com l'àguila cuabarrada, el mussol, l'òbila, carboners, merla, currucas, rossinyol, etc; rèptils com el fardacho, el escurçó, sargantanes, etc; i una quantitat nombrosa d'invertebrats. En el llit de la Saraella no s'han trobat animals aquàtics a causa de l'elevada salinitat de l'aigua.

TÚNEL DELS SUMIDORS.

El túnel del Sumidor és la cavitat més important del món en desnivells kàrstics i representa un desnivell provisional de 205 m., en un recorregut d'aproximadament 1.300 m., la qual cosa la converteixen en la cavitat més profunda del món de les desenvolupades en algeps. L'entrada del túnel es troba en una xicoteta depressió en la capçalera del barranc del Penyó, al costat del propi llit.

PARATGE DE LA MOLA i BARRANC DE LA FOS

Des de la Mola s'albira tota la vall de Montesa. Es tracta d'una planícia rocosa, escenari en altres temps de batalla entre les tropes musulmanes i les del rei Pere el Gran, l'interior de la qual està buit i forma un enorme depòsit natural, on pararan les aigües de pluja. Esta aigua es pot recollir a la Fonteta, Al seu costat s'alcen dues grans pedres: el Tormo Gros i la Pedra Senyora, roca de forma allargada separada de la muntanya.

El BARRANC DE LA FOS és, possiblement, la reserva natural més important de Montesa. El Paratge Natural Municipal 'Barranc de la Fosch', es va declarar com a tal l'any 2010, Comprèn una superfície de 604,74 ha I constituïx un dels paratges més naturals de la província de València (tenint en compte la seua proximitat a grans nuclis de població) , pel fet que els efectes de les actuacions humanes passen desapercebuts, augmentat la qualitat global del paisatge.

El Paratge limita al nord amb el riu Cànyoles, del qual és un afluent principal el Barranc de la Fosch. El riu circula pràcticament sec durant gran part de l'any, facilitant l'accés al Paratge. L'entrada al Barranc de la Fosch és clarament identificable per la vall que formen les muntanyes, que actuen com un portal. En el Barranc de la Fosch es practica la caça, l'apicultura i també sol ser lloc d'arreplega (per a ús propi) de diversos tipus de plantes aromàtiques, espàrrecs i mores.

Dins del paratge, els elements patrimonials de major interès, són la casa d'Ana Terol i les cases del Parroro, ruïnes d'antigues cases de famílies adinerades, que testimonien l'existència d'activitat humana en la zona al llarg de la història. Estes famílies posseïen terres de cultiu de què encara es conserven alguns bancals.

Altres punts clau del Paratge són el brollador de la Font del Meló, localitzat en l'entorn de l'Ombria del Pastor, i la Penya de la Saladella, que conforma una important fita paisatgística.

A més, des del Paratge es contempla una preciosa panoràmica de les restes del Castell de Montesa.

PARATGE NATURAL RIU NOU L'ALCUDIA DE CRESPINS

L'Alcudia de Crespins es remunta a orígens àrabs i rep el seu nom a la denominació antiga d'Alcudia i a la de la família Crespins, Comtes de Sumacárcer i Orgaz que la van comprar en 1474.

Segons els historiadors l'existència d'Alcudia de Crespins no es pot comptar sense anar unida al naixement del Riu dels Sants (Riu Nou) ja fa dos segles el celebre botànic Antoni J. Cavanilles deia que era el naixement més cabalós del regne.

L'aigua del riu dels Sants tenen el seu origen en l'aqüífer del Massís del Caroig, l'aprofitaments de les seues aigües han tingut sempre molta importància per als pobles de la comarca de la Costera aigües avall del riu, on ja fa dos segles el botànic Cavanilles descrivia que l'aprofitament de l'aigua del riu es dividia en 24 parts després d'utilitzar-les l'Alcudia de Crespins utilitzaria: 4 parts Canals, 9 parts els pobles de la Costera i 11 parts la ciutat de Sant Felip (Xàtiva). Cavanilles descrivia la importància del Riu dels Sants en el desenvolupament dels pobles als quals proveïa.

Hui dia la importància del riu és si cap, tan o més important que en temps passats, d'una banda, es continua proveint d'aigua per al reg, contínua mantenint una diversitat faunística i florística en les seues riberes i per l'altra l'aspecte mig ambiental i paisatgístic és fins i tot hui dia més important i més necessari de conservar ara que fa dos segles.

El paratge del Riu Nou pot comprendre i en la seua realitat física ho és, un corredor vegetal i natural que recorre tot el terme conservant en part les condicions típiques d'aquesta mena de rius.

El riu dels Sants per Alcudia de Crespins, comprén des del naixement al nord-oest del terme fins a l'entrada del riu al final de Canals.

EL RIU DE SANTS I LA COSTERA DE RANES

La Costera de Ranes és la subcomarca històrica formada per l'arc de pobles que es situen a les serretes que baixen des de la Serra Plana i la Canal de Navarres cap al riu Cànyoles pel seu marge esquerre. Una tira allargassada de pobles que inclou la Torre de Canals, Canals, Aiacor, la Torre dels Frares (o Torre-Cerdà), l'Alcúdia de Crespins, Cerdà, Torrella, Llanera de Ranes, la Llosa de Ranes Rotglà i Corberà, la Granja de la Costera i Vallés. Els llocs que regaven de les sèquies abastides pel Riu dels Sants.

El riu brolla al terme de l'Alcúdia de Crespins, al paratge conegut com el "Naixement" i molt a prop de la zona de bany del Riu Nou. La sobreexplotació dels aqüífers per pous de rec ha causat que es quede sec a llargues temporades, havent de fer-se us d'un pou i motors per a poder portar aigua en eixes èpoques. Aigües avall del riu trobem cinc partidors dels que parteixen les sèquies que reguen la comarca: Setenes -també conegut com a Partidor Reial-, Orts, Canyamars, la Vila i Ranes. Com a curiositat val a dir que tot i que el riu desguasa al Cànyoles, tècnicament no és així. En separar-se el seu caixer en dos al poble de Canals, per una part continua la sèquia de Ranes, mentre que l'altra continua fins el Cànyoles. Aquesta part es considera com a Sèquia de la Vila, ja que els cabals que el Sants aporta al Cànyoles pel seu marge esquerre son equivalentment extrets pel marge dret per dita sèquia. Els nuclis de l'Alcúdia de Crespins i Canals són travessats al seu subsol per aquesta xarxa de sèquies i els braçals que d'elles sortien. Així moltes cases dels seus nuclis antics tenien pous que s'abastien directament de l'aigua de les sèquies. Fins meitat del segle XX, Canals va ser, a més a més, un important centre terrisser i també varis d'aquests establiments s'abastien d'aquesta xarxa. Molts habitatges particulars contigus al riu dels Sants o a la Sèquia de Ranes van obrir llavadors particulars des dels que s'abastien d'aigua i on feien la bugada. Altres pobles de la Costera, com Cerdà o Torrella limitaven amb la sèquia de Ranes que els abastia d'aigua de rec i d'ús domèstic. A Cerdà encara podem gaudir d'un llavador que aprofitava aquestes aigües.

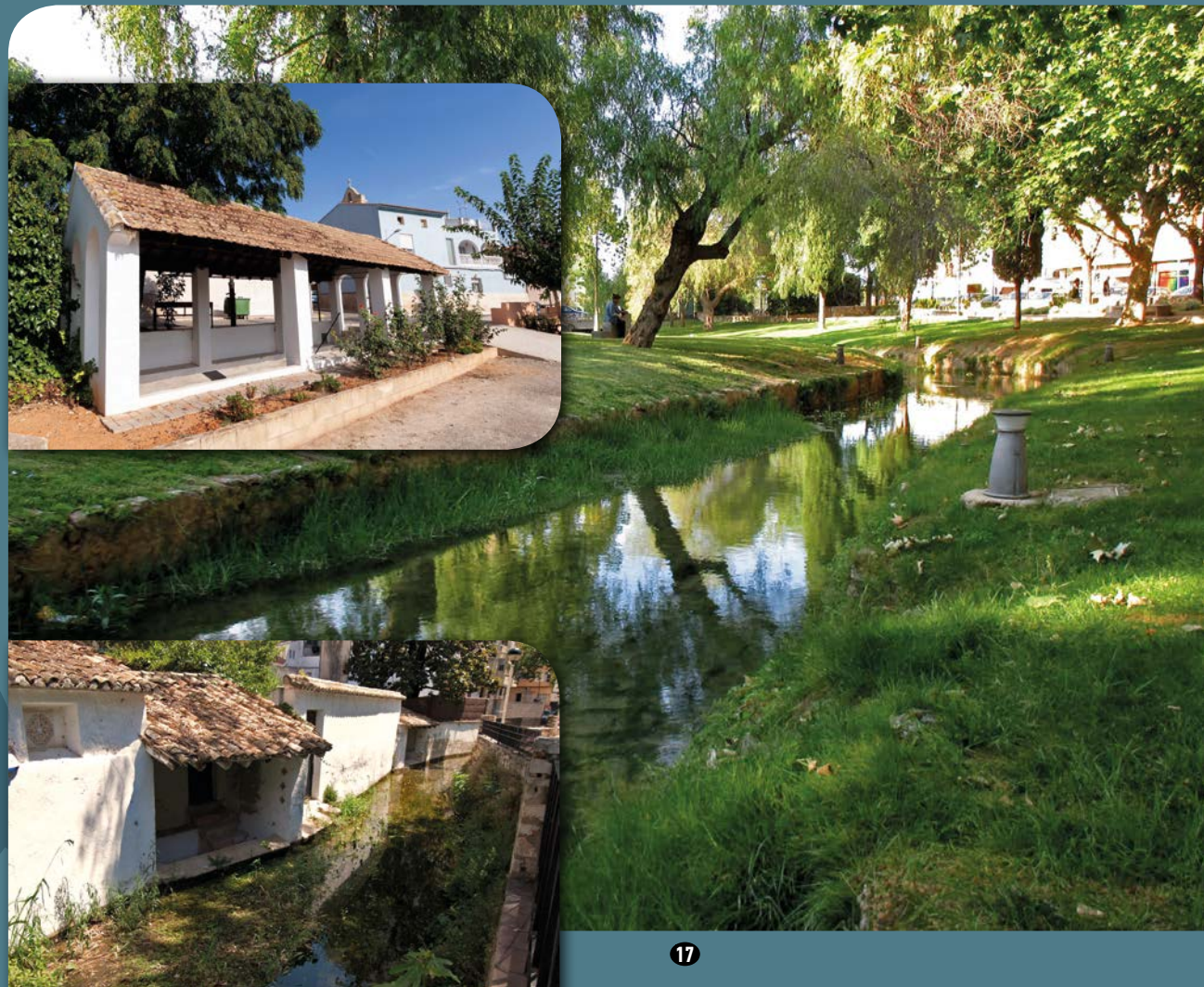

CARAMULL I PENYAL DE SANT DIDAC

Els monuments més importants són l'Església Parroquial de La nostra Senyora del Rosario, construïda en el s. XVI i la Casa de Senyoria, popularment coneguda també com el "Palau de Tallada" (s. XVIII) i l'antic safareig municipal.

La Direcció general del Patrimoni Artístic de la Conselleria de Cultura i Educació va incloure aquest edifici en l'inventari del Patrimoni Arquitectònic d'Interés Històric Local confeccionat en 1979.

Novetlè compta també amb diversos espais naturals d'interès, com són el llit del riu i una estreta franja de la serra Vernissa, amb la pujada a la Penya de Sant Diego.

Quan parlem de Novetlè, parlem de "La Penya San Diego" o Penya Sant Dídac, el segon pic més alt de la Serra Vernissa i antic assentament de l'edat de Bronze, és un promontori que era utilitzat pels pobladors de l'època per a establir els seus habitatges i estar mínimament protegits. Als voltants del caramull de la Penya Sant Dídac abunden les coves: a la de l'Aranya s'han trobat restes d'un poblat de l'edat de bronca, i a la Cova del Carassol s'han descobert un enterrament col·lectiu eneolític. A la falda de la serra existeixen unes mines de caolí abandonades.

En el cim trobem les restes d'una antiga ermita dedicada a Sant Diego d'Alcalà. L'ascensió és molt suau, ja que hi ha un camí que ens porta fins al cim. Val la pena la pujada perquè dalt podem contemplar unes vistes meravelloses: La Costera de Ranes i el Pla de Xàtiva, i fins i tot l'arranc de la Vall de Montesa.

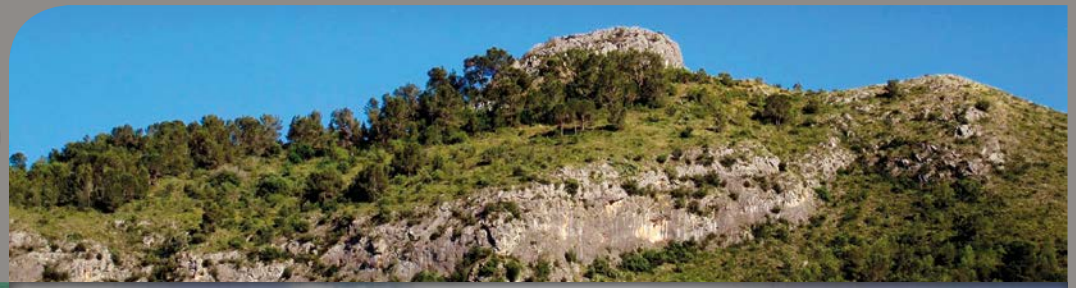

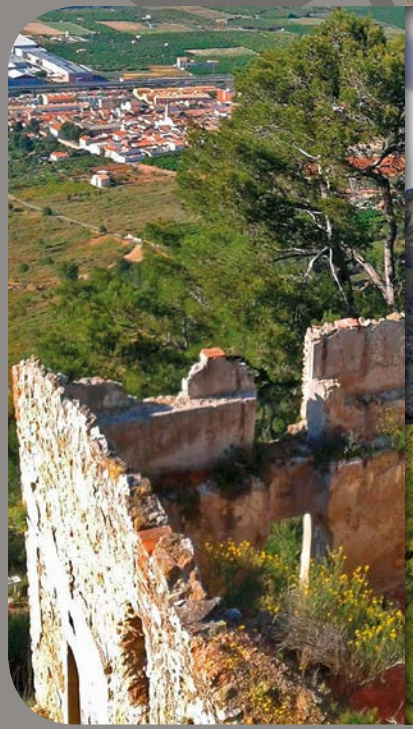

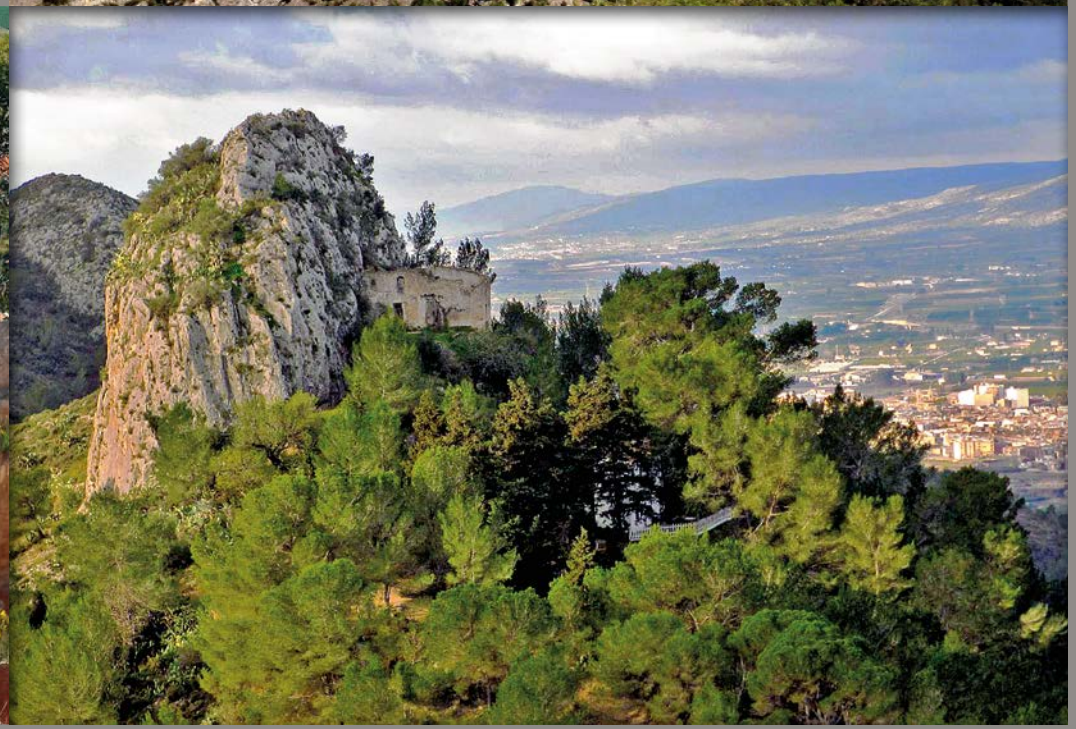

EL RIU DE BARXETA

La vall de Barxeta està constituïda per un fons rodejat de monticles i llomes, que s'obren des de l'oest a l'horta de Xàtiva. Drena i recorre la vall, de llevant a ponent, el riu de Barxeta pel Buixcarró.

L'escassesa i irregularitat de les pluges en la conca mediterrània ha propiciat la construcció d'una xarxa de canalitzacions per a aprofitar-la al màxim i conduir-la d'un lloc a un altre. És l'arquitectura i enginyeria de l'aigua que arriba a la seua plenitud al Parc Natural Municipal Riu de Barxeta, una superfície de 80,14 hectàrees dividida en dos àrees diferenciades que forma part de la xarxa de Paratges Naturals municipals gestionats per la Diputació de València., que va ser declarat l'any 2008

D'una banda el llit del riu de Barxeta que discorre per una topografia suau, i per una altra, el tram de capçalera dels barrancs de la Font de la Parra, l'Ametler i del Suc, amb una topografia més accidentada. Este espai alberga valors naturals, paisatgístics i de patrimoni cultural. Destaca l'existència de gran quantitat d'espècies de fauna en el riu, la qual cosa convertix a l'espai en l'escenari adequat per a infinitat d'activitats.

És possible fer una sèrie de rutes pel terme en bicicleta o a peu. Un camí paral·lel al riu de Barxeta condueix a la Font Roja del Pla de Corrals. Des de Barxeta és possible continuar pel camí de Però fins al Genovés, i des d'ací anar a la Punta del Puig, sempre per camins rurals. També podem passar de Barxeta a Pinet i la Vall d'Albaida.

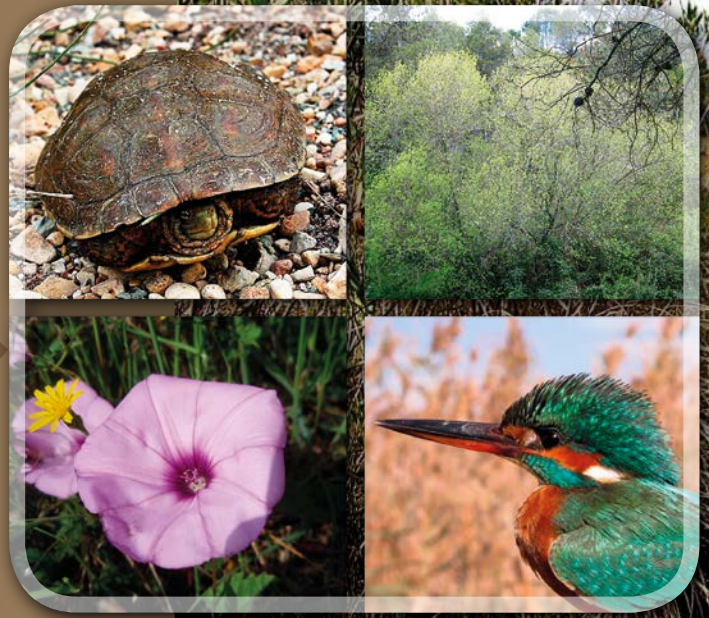

COVA NEGRA I ESTRET DE LES AÏGUES

En els voltants de Xàtiva es troba la Cova Negra, declarat Paratge Natural Municipal en 2006. Situat en l'estreta vall que recorre el riu Albaida, ens revelen un espai d'alt valor ecològic i patrimonial. Que ens portarà fins al jaciment de la Cova Negra, declarat Bé d'Interés Cultural.

FONT DE BIODIVERSITAT

Un passeig pel paratge ens portarà a descobrir el contrast entre la vegetació de ribera i la de muntanya. En la primera, si ens acostem al riu Albaida, destaquen comunitats vegetals flotants i boscos de ribera, amb exemplars ben desenvolupats de xops i oms. En l'àrea de muntanya ens seduirà l'aroma de la vegetació mediterrània, amb nombroses plantes aromàtiques entre les quals trobarem la pebrella, endemisme valencià.

FAUNA A LA VISTA

Àguila cuabarrada, garsa real, garsa imperial, blauet, falcó pelegrí...

LA COVA NEGRA, IMPORTANT JACIMENT ARQUEOLÒGIC

En el meandre més ampli del riu Albaida apareix el jaciment arqueològic de la Cova Negra, llar de l'home de Neandertal en el Paleolític. La cova rep el seu nom pel color fosc de les seues parets. En el seu interior s'han trobat restes humanes i pintures; ens

trobem en un espai d'importància fonamental per a comprendre la cultura Musteriense i la realitat dels neandertals. En el Museu del Almodí s'exhibeix una reproducció exacta d'un os parietal de l'època, descobert en la cova.

ELS ARCADETES D'ALBOI

Formen part del Canal de Bellús a Xàtiva, una canalització medieval que naix en la Font de Bellús. Catalogat com a Bé d'Interés Cultural (BIC) l'any 2005, acompanya durant deu quilòmetres el riu Albaida.

Els respiralls són elements verticals circulars mitjançant els quals el canal connecta amb l'exterior en els trams subterranis. Una espècie de pous situats a banda i banda i al llarg de tot el canal amb l'objectiu d'evitar que es formaren bosses d'aire que dificultaren el pas de l'aigua.

RESPIRAR A L'AIRE LLIURE. El paratge de la Cova Negra conté nombroses senderes i camins del paisatge i el converteixen en immillorable per a gaudir del senderisme i del BTT. A més podrem practicar l'escalada en l'Aventador, gran paret rocosa amb tradició en aquest esport..

Turisme La Costera

Tresors de l'interior

LA COSTERA - CANAL
mancomunitat de municipis

GENERALITAT VALENCIANA

TURISME COMUNITAT VALENCIANA

VALÈNCIA TURISME

PLA DE DINAMITZACIÓ I GOVERNANÇA TURÍSTICA DE LA MANCOMUNITAT DE LA COSTERA-CANAL

@turismelacostera @turismecostera @turismelacostera

www. turismelacostera.com